

Türkiye’de Abdominal Masaj Uygulaması Üzerine Yapılan Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi

Şule ÇALIŞIR KUNDAKCI¹

Research Article/Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi / Received: 10.03.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 27.03.2023

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, Türkiye’de abdominal masaj uygulamasını içeren lisansüstü hemşirelik tezlerini incelemek amacıyla sistematik derleme türünde yapıldı.

Yöntem: Bu sistematik derlemede, incelenen tezlere Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı taranarak ulaşıldı. Araştırmanın evrenini Türkiye’de abdominal masaj konusundaki tezler, örneklemini ise Türkiye’de abdominal masaj konusunda hemşirelik alanında yapılmış ve erişime açık olan lisansüstü tezler oluşturdu. Çalışmaya, hemşirelik alanında yapılan, tam metnine ulaşılan doktora ve yüksek lisans tezleri dahil edildi. Erişim izni olan tezler değerlendirilmeye alınması nedeniyle etik kurul izni gerekmemektedir. Tarama, Türkçe dilinde “masaj” ve “abdominal masaj” anahtar kelimeleri kullanılarak 2-23 Şubat tarihleri arasında yapıldı. Tarama sonunda çalışma kriterlerine uyan 19 tez çalışmaya dahil edildi.

Bulgular: İncelenen tezlerin 14’ünü (%74) doktora, 5’ini (%26) yüksek lisans tezi oluşturmaktadır. Abdominal masaja yönelik ilk hemşirelik tezinin 2010 yılında yapıldığı tespit edildi. Tezlerin %42’sinin Hemşirelik ABD’na bağlı olarak yürütüldüğü görüldü. Abdominal masaj uygulamasına yönelik yapılan tezlerde çoğunlukla deneysel (%79) tasarım kullanıldığı görüldü. Tezlerde incelenen örneklem grubunu çoğunlukla 65 yaş üstü bireyler (%26) ve enteral yolla beslenen hastalar (%32) oluşturmaktadır.

Sonuç: Araştırma sonucunda, abdominal masaj uygulamasına yönelik yapılan hemşirelik tezlerinin son yıllarda giderek artış gösterdiği ancak yine de sayıca yetersiz olduğu tespit edildi. Yapılan çalışmalarda, abdominal masaj uygulamasının bağırsak fonksiyonlarını arttığı, konstipasyonu önlediği ve tedavi ettiği, ağrıyı azalttığı belirtilmektedir. Ancak, uygulamanın etkinliği, uygulama şekli ve süresi ile ilgili daha fazla kanıtı ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın, konuya ilişkin yapılacak araştırmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Abdominal masaj, konstipasyon, tez, hemşirelik bakımı, sistematik derleme.

Investigation of Nursing Theses on Abdominal Massage Practice in Turkey

ABSTRACT

Aim: This study was conducted as a systematic review to examine postgraduate nursing theses involving abdominal massage practice in Turkey.

Method: The theses examined in this systematic review were reached by scanning the database of the National Thesis Center of the Higher Education Institution. The universe of the research consists of the theses made about abdominal massage in Turkey and the sample of studies open to access in the field of nursing in Turkey. Doctorate and master's theses in the field of nursing, whose full texts are available, were included in the study. Ethics committee approval is not sought since the theses accessed are evaluated. The screening was carried out between February 2 and 23 using the Turkish keywords "massage" and "abdominal massage". At the end of the screening, 19 theses that met the study criteria were included in the study.

Results: Of the examined theses, 14 (74%) are doctoral theses, and 5 (26%) are master's theses. It was determined that the first nursing thesis on abdominal massage was made in 2010. It was seen that 42% of the theses were carried out under the Department of Nursing. It was observed that mostly experimental (79%) design was used in theses on the application of abdominal massage. The sample group examined in the theses mostly consists of individuals over the age of 65 (26%) and patients fed enterally (32%).

Conclusion: As a result of the research, it has been determined that the nursing theses on the application of abdominal massage have increased gradually in recent years, but they are still insufficient in number. Studies have shown that abdominal massage improves bowel function, prevents and treats constipation, and reduces pain. However, more evidence is needed regarding mode of administration, efficacy and duration. It is thought that this study will guide further research on the subject.

Keywords: Abdominal massage, constipation, thesis, nursing care, systematic review.

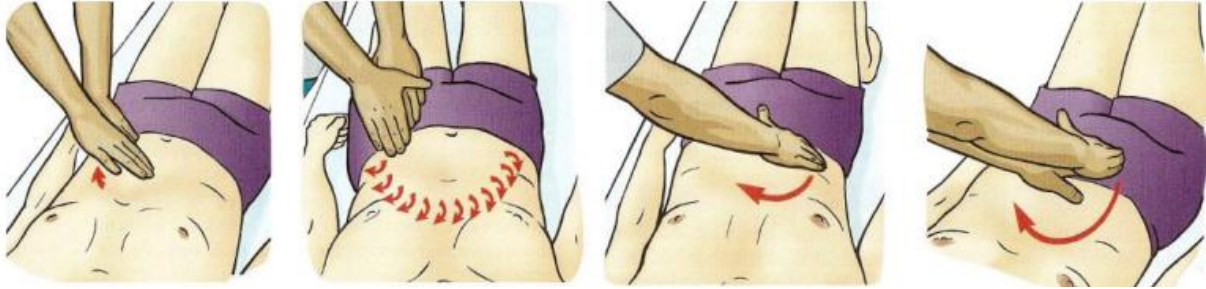
¹ Öğretim Görevlisi, İstanbul Beykent Üniversitesi, MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü. ORCID:0000-0002-8820-8046, e-posta: sulekundakci@beykent.edu.tr

GİRİŞ

Masaj, birçok medeniyet ve kültürde yüzyıllardır kullanılan en eski tedavi yöntemlerinden biridir. Masajın tedavi olarak kullanılan birçok farklı türü bulunmaktadır. Bunlardan biri abdominal masajdır. (Dehghan ve ark., 2020).

Abdominal masaj, karın duvarına uygulanan hareketlerle karın içi basıncı ve bağırsak peristaltizmini artırarak sindirim sistemini uyaran bir tekniktir (Doruin ve ark., 2020). Abdominal bölge üzerine doğrudan basınç uygulayarak sindirim sisteminin kasılıp gevşemesine neden olmaktadır. Böylelikle, kolon geçiş süresini azaltarak kabız hastalarda bağırsak hareketlerinin sıklığını artırabilmektedir. Ayrıca eşlik eden rahatsızlık ve ağrı duygularını azaltmaktadır (Sinclair, 2011).

Abdominal masaj uygulaması yapılırken kullanılması gereken bazı teknikler yer almaktadır. Bu teknikler, sıvazlama, abdominal efloraj, yoğurma ve titreşimdir (Yıldırım ve Akman, 2019) (Şekil 1). Masaj, abdomen üzerine saat yönünde 15-20 dakika süreyle uygulanmaktadır (Turan ve Atabek Aştı, 2015). Literatürde farklı abdominal masaj uygulama tekniklerinden de bahsedilmektedir (Olgun, 2016). Bu nedenle, ülkemizde uygulama ile ilgili ilk kez Uysal, Eşer ve Akpınar (2012) tarafından bir yönerge geliştirilmiştir.

Şekil 1. Abdominal masaj uygulaması (Fritz, 2009).

Bilinen bir yan etkisi olmayan abdominal masaj uygulaması genellikle konstipasyon, abdominal ağrı, fekal inkontinansı olan bireylerde kullanılmaktadır (Wang ve ark., 2022). Yapılan bir çalışmada, abdominal masaj özellikle kabızlık ve karın ağrısı olmak üzere gastrointestinal semptomların şiddetini azaltmış ve barsak hareketlerini arttırmıştır (Lamas ve ark., 2009). Başka bir çalışmada da konstipasyon üzerinde etkili olduğu ve yaşam kalitesini artırdığı tespit edilmiştir (Okuyan ve Bilgili, 2019). Bir sistematik derlemede ise, konstipasyonu önlediği ve iyileştirdiği bildirilmektedir (Dehghan, 2020).

Abdominal masaj uygulaması üzerine yapılan başka bir araştırmada, kontrol ve müdahale grupları arasında kusma, reflü ve ishal insidansında fark görülmüştür. Masaj uygulanan grupta, aspirasyon ve abdominal distansiyona daha az rastlanmıştır (Zhang ve ark., 2022). Yapılan bir meta-analiz çalışmasında abdominal masajın, abdominal distansiyon, GRV (Gastrik Rezidüel Volüm), gastrik retansiyon, konstipasyon, diyare ve kusma üzerinde etkili olduğu görülmüştür (Wang ve ark., 2022).

Ülkemizde abdominal masaj uygulamasına yönelik hemşirelik çalışmaları son yıllarda artmasına rağmen istenilen düzeyde değildir (Baykal ve ark., 2018; Olgun, 2016). Hasta bakımında önemli bir yer tutan abdominal masaj hakkında hemşirelerin bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bunun için bu konuda yürütülmüş hemşirelik tezlerinin analiz edilmesi konunun önemi ve kullanımını hakkında bilgi verebilir. Bu doğrultuda hazırlanan çalışma, Türkiye’de abdominal masaj uygulamalarını içeren lisansüstü hemşirelik tezlerini incelemek, sonuçlarını analiz etmek ve araştırmacılara abdominal masaj uygulamasına ilişkin somut veriler sunmak amacıyla yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Amacı ve Tipi

Bu çalışma, Türkiye’de abdominal masaj uygulamasını içeren lisansüstü hemşirelik tezlerini incelemek amacıyla sistematik derleme türünde yapıldı.

Araştırmanın Soruları

1. Türkiye’de abdominal masaj uygulaması hemşirelik lisansüstü tezlerde hangi sıklıkla kullanılmaktadır?
2. Hemşirelikte doktora düzeyindeki lisansüstü tezlerde abdominal masaj uygulaması daha yüksek midir?
3. Hemşirelik lisansüstü tezlerde abdominal masaj uygulaması genellikle yetişkin bireylere mi uygulanmaktadır?
4. Abdominal masaj uygulaması yapılarak yürütülen tezler genellikle konstipasyon sorununu çözmeye mi yöneliktir?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Yükseköğretim Kurulu Ulusal (YÖK) Tez Merkezi Veri Tabanında yer alan abdominal masaj ile ilişkili tüm lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, hemşirelik alanında abdominal masaj ile ilgili yapılmış ulaşılabilir tezler oluşturmaktadır. Tarama 2-23 Şubat 2023 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olup, “abdominal masaj” ve “masaj” anahtar kelimeleri ile ulaşılan, Hemşirelik ve/veya Hemşirelik anabilim dalları tarafından yazılan, çalışmanın tam metnine ulaşılan tezler araştırmaya dahil edildi. Araştırma için belirlenen anahtar sözcüklerle tarama yapılarak 208 teze ulaşıldı. Hemşirelik tezi olmayan ve araştırma konusuna uymayan 189 tez değerlendirme dışı bırakıldı. Araştırmaya alınma kriterlerine uyan 19 tez çalışmaya dahil edildi.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından verilerin özetlenmesi için standart bir veri özetleme formu geliştirildi ve veriler buna göre değerlendirildi. Veri özetleme formunun içeriğinde çalışmaya alınan lisansüstü

tezlerin türü, yılı, konusu, alanı, yöntemi ve sonuçları yer almaktadır. Tezler yüksek lisans ve doktora tezleri olarak ayrıldıktan sonra kronolojik sırayla incelendi. Verilerin analizinde sayısal değerlendirmeler kullanıldı.

Verilerin Toplanması

Araştırma için YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından tezler online olarak tarandı. Türkçe; “abdominal masaj” ve “masaj” anahtar kelimeleri kullanıldı. Tarama işlemi 23 Şubat 2023 tarihinde tamamlandı. İncelenen tezlerde araştırma sorularına yönelik yanıtlar arandı. Araştırmaya dahil etme kriterleri, tam metne ulaşma, hemşirelik alanında yapılan çalışma olması ve her iki lisansüstü tez türünü dahil edilmesi olarak belirlendi. Hemşirelik anabilim dalları dışında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri çalışmaya dahil edilmedi. Dahil edilme kriterlerine uyan yüksek lisans ve doktora tezleri seçildi. Çalışma PRISMA kontrol listesine göre metodolojik açıdan düzenlendi (Şekil 2).

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmada, incelenen lisansüstü tezlerin tümünün YÖK Ulusal Tez Merkezi ile ulaşılabilir olması nedeniyle Etik Kurul izni alınmasına gerek bulunmamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada sadece Ulusal Tez Veri Tabanında erişimine izin verilen tezler kullanılabilirdi. Çalışmaya yalnızca hemşirelik alanında yapılmış tezlerin dahil edilmesi araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

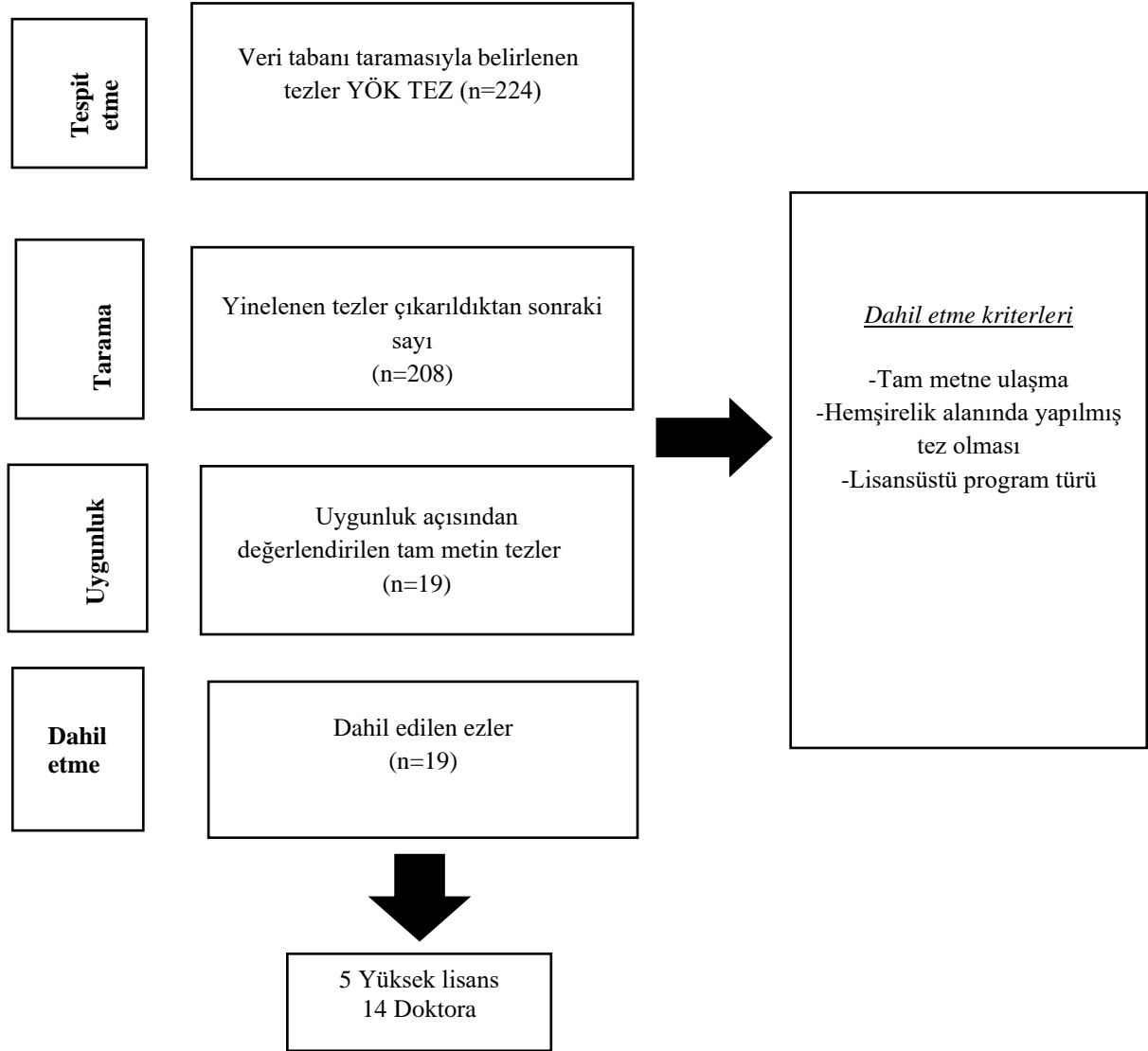
Veri Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamına alınan tezlerde; tam metne ulaşma, araştırma alanı, araştırma tasarımı, lisansüstü tipi olmak üzere toplam dört tarama kriteri gözetilerek veriler toplandı. Çalışma analizinde araştırmacı, tezleri okuduktan sonra tezlerin verilerinde karşılaştırma yaptı. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra sayı, yüzde gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi. Çalışmaya dahil edilen bütün araştırmaların etik kurul onayı kontrol edildi.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen 19 tezin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Abdominal masaj uygulamasına yönelik 5 yüksek lisans, 14 doktora düzeyinde hemşirelik tezi bulunmuştur. İncelenen tezlerin %79’u deneysel tasarım tipinde yapılmıştır. Tezlerin %42’si Hemşirelik ABD’na bağlı olarak yürütülmüştür. Tezlerin örneklemelerine bakıldığında ise, çoğunluğunun enteral yolla beslenen hastalar (%32) ve 65 yaş üstü bireyler (%26) üzerinde yürütüldüğü görülmektedir.

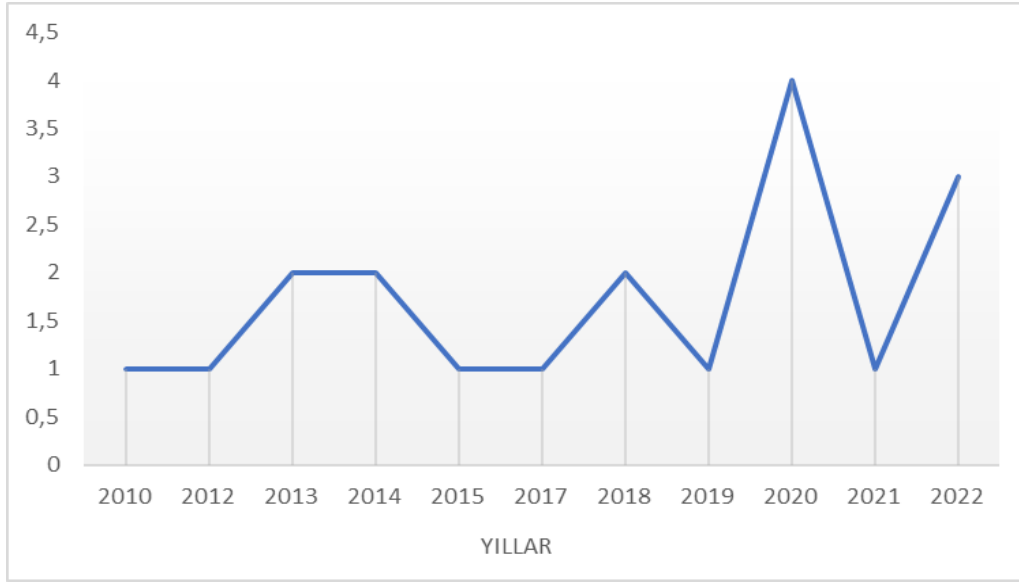
Şekil 2. Prisma Akış Şeması

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Tanıtıcı Özellikleri

Tanıtıcı Özellikler	Lisansüstü Tezler (n)	%
Tezin Türü		
Yüksek Lisans	5	26
Doktora	14	74
Tezin Yılı		
2010	1	5
2012	1	5
2013	2	11
2014	2	11
2015	1	5
2017	1	5
2018	2	11
2019	1	5
2020	4	21
2021	1	5
2022	3	16
Anabilim Dalı		
Hemşirelik ABD	8	42
Hemşirelik Esasları ABD	5	26
Hemşirelik Bilimi ABD	1	5
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD	1	5
İç Hastalıkları Hemşireliği ABD	2	11
Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD	2	11
Araştırma Tasarım Tipi		
DeneySEL	15	79
Yarı DeneySEL	4	21
Örneklem		
65 yaş üstü bireyler	5	26
Bebekler	2	11
Ameliyat Geçiren Bireyler	3	16
Kolonoskopi Uygulanan Bireyler	1	5
Hemşirelik Öğrencileri	1	5
Enteral Yolla Beslenen Hastalar	6	32
Opioid İlaç Kullananlar	1	5

*ABD: Anabilim dalı

Şekil 3. Abdominal Masaj Uygulanan Hemşirelik Lisansüstü Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı (2010-2022)

Şekil 3'te lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Hemşirelik alanında abdominal masaj uygulamasına yönelik ilk tezin 2010 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin en fazla çalışmanın 2020 yılında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Alınan Lisansüstü Tezlerin Özellikleri

Tez Türü Yılı Yazar	Tezin Adı	Anabilim Dalı	Tasarım Tipi	Sonuç
Doktora (Turan,2022)	Enteral Beslenen Yoğun Bakım Hastalarında Abdominal Masaj ve Yatak İçi Egzersizin Gastrointestinal Komplikasyonlar ve Hasta Konforuna Etkisi	Hemşirelik Esasları ABD	Deneysel (Örneklem sayısı:129 Abdominal masaj grubu: 46 Yatak İçi Egzersiz Grubu: 46 Kontrol Grubu:46)	Abdominal masaj uygulanan grupta konstipasyon, abdominal distansiyonu, GRV miktarını, kan glikoz ve ağrı düzeyini zamanla azaltırken konforu artırdığı belirlenmiştir.
Doktora (Çetinkaya, 2022)	Huzurevindeki Yaşlılara Uygulanan Abdominal Masajın Konstipasyona Etkisi	Hemşirelik ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 80 Deney grubu: 30 Kontrol grubu: 31)	Abdominal masaj yaşlı bireylerde konstipasyona yönelik etkili bulunmuştur.
Doktora (Mutlu, 2022)	Kolonoskopi sonrası pozisyon değişimi ve abdominal masajın anksiyete, ağrı ve distansiyona etkisi	Hemşirelik ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 108 Abdominal masaj grubu:36 Pozisyon değişim grubu:36 Kontrol grubu: 36)	Abdominal masaj uygulanan grupta abdominal distansiyonun azaldığı, ağrı puanlarının ve karın çevresi ölçümlerinin en fazla düştüğü, konfor puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 2. devamı

YL (Akgöz, 2021)	Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinde Abdominal Masajın Konstipasyon Ciddiyeti ve Yaşam Kalitesine Etkisinin İncelenmesi	Hemşirelik Bilimi ABD	Deneyssel (Örneklem sayısı: 26 Deney grubu: 18 Kontrol Grubu: 18)	Abdominal masaj uygulaması konstipasyon sorunu yaşayan öğrencilerde etkili olduğu ve yaşam kalitesini artırdığı bulunmuştur.
Doktora (Aydınlı, 2020)	Yaşlı Bireylere Lavanta ve Zencefil Yağıyla Uygulanan Abdominal Masajın Konstipasyon Üzerine Etkisi	Hemşirelik Esasları ABD	Deneyssel (Örneklem sayısı: 44 Deney grubu: 20 Kontrol grubu: 20)	Lavanta ve zencefil yağıyla yapılan abdominal masajın konstipasyonu azalttığı bulunmuştur.
Doktora (Metin Karaaslan, 2020)	Bebeklere Uygulanan Aromaterapi ve Abdominal Masajın Konstipasyon ve Annenin Kaygı Düzeyine Etkisi	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD	Yarı Deneyssel (Örneklem sayısı: 69 Aromaterapi Masaj Grubu:23 Klasik Masaj Grubu:23 Kontrol Grubu:23	Aromaterapili ve klasik abdominal masajın, konstipasyon sorunu yaşayan bebeklerin septomlarını azalttığı; annelerinin kaygı düzeyleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ancak etkinin aromaterapi grubunda daha yüksek olduğu saptanmıştır.
YL (Turkay, 2020)	Yoğun bakımda nazogastrik tüp ile beslenen hastalara uygulanan abdominal aromaterapi masajının gastrointestinal semptomlara etkisi	Hemşirelik ABD	Yarı Deneyssel (Örneklem sayısı: 129 Abdominal masaj grubu: 43 Abdominal aromaterapi masaj grubu: 43 Kontrol grubu: 43	Abdominal aromaterapi masajının defekasyon sıklığını artırdığı, abdominal distansiyon, diyare ve kusmayı azalttığı belirlenmiştir.
YL (Yüce, 2020)	Prematüre bebeklere yapılan karın masajının beslenme toleransına etkisi	Hemşirelik ABD	Deneyssel (Örneklem sayısı: 56 Deney grubu: 30 Kontrol grubu: 31)	Abdominal masaj uygulanan bebeklerde defekasyon sıklığı ve beslenme toleransının arttığı belirlenmiştir.
Doktora (Durmuş İskender, 2019)	Total Diz Artroplastisi Yapılan Hastalara Uygulanan Akupresur ve Abdominal Masajın Konstipasyon Gelişimi Üzerine Etkisi	Hemşirelik ABD	Deneyssel (Örneklem grubu: 81 Akupresur grubu: 30 Abdominal masaj grubu: 30 Kontrol grubu: 31)	Ameliyat sonrası konstipasyon üzerinde abdominal masajın etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca akupresur ve abdominal masaj uygulaması arasında fark olmadığı belirlenmiştir.
Doktora (Yıldırım, 2018)	Opioid ilaç kullanan hastalarda gelişen konstipasyonun yönetiminde abdominal masaj uygulamasının etkisi	İç Hastalıkları Hemşireliği ABD	Deneyssel (Örneklem sayısı: 200 Deney grubu: 102 Kontrol grubu: 102)	Abdominal masaj uygulaması, opioid ilaç kullanımında gelişen konstipasyon üzerinde etkili olduğu ancak dışkı miktarında değişim yapmadığı belirlenmiştir.

Tablo 2. devamı

YL (Çetinkaya, 2018)	Yoğun bakımda yatan ve nazogastrik tüp ile beslenen geriatrik hastalara uygulanan abdominal masajın bazı parametrelere etkisi	Hemşirelik ABD	Yarı Deneysel (Örneklem sayısı: 56 Deney grubu: 30 Kontrol grubu: 30)	Abdominal masajın, GRV ve distansiyonu azalttığı, defekasyon sayısını arttırdığı ve kusma üzerine etkisinin olmadığı görülmüştür.
Doktora (Eskici, 2017)	Abdominal masajın mekanik ventilasyondaki hastalarda enteral beslenmeye bağlı ventilatör ilişkili pnömoni ve boşaltım üzerine etkisi	Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 77 Deney grubu: 37 Kontrol grubu: 37)	Abdominal masaj uygulanan grupta, GRV, kusma, karın çevresinde, abdominal distansiyonda azalma olduğu belirlenmiştir. VİP gelişiminde önemli fark olduğu belirtilmiştir.
YL (Baran, 2015)	Yaşlılarda konstipasyon yönetiminde abdominal masajın etkisi: Randomize kontrollü çalışma	Hemşirelik ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 60 Deney grubu: 30 Kontrol grubu:30)	Yaşlı bireylerde konstipasyon yönetiminde uygulanan abdominal masajın etkili olduğu belirlenmiştir.
Doktora (Bayrak Kahraman, 2014)	Yoğun bakım ünitelerinde sürekli enteral beslenen, entübe hastalara uygulanan abdominal masajın ventilatör ilişkili pnömoni gelişimine etkisi	İç Hastalıkları Hemşireliği ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 32 Deney grubu:16 Kontrol grubu: 16)	Abdominal masaj uygulanan grupta, beslenme hızı, karın çevresi, GRV olumlu yönde fark olduğu belirtilmiştir. VİP gelişme durumunda ise fark görülmediği belirlenmiştir.
Doktora (Lafçı, 2014)	Aroma masajının yaşlılardaki konstipasyona etkisi	Hemşirelik Esasları ABD	Yarı Deneysel (Örneklem sayısı: 49(Evren) Deney grubu: 25 Kontrol grubu: 24)	Yağ karışımı ile uygulanan abdominal masaj sonrası yaşlı bireylerde konstipasyonun azaldığı, dışkı miktarının ve dışkı miktarının arttığı belirlenmiştir.
Doktora (Olgun, 2013)	Huzurevinde yaşayan yaşlılarda abdominal masajın kronik konstipasyona ve yaşam kalitesine etkisi	Hemşirelik Esasları ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 60 Deney grubu: 30 Kontrol grubu: 30)	Yaşlı bireylerde abdominal masajın konstipasyon üzerinde etkili olduğu ve yaşam kalitesini artırdığı belirlenmiştir.
Doktora (Aydın, 2013)	Kolon ameliyatı geçiren hastalara uygulanan karın masajının ameliyat sonrası ileusa etkisi	Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD	Deneysel (Örneklem sayısı: 60 Deney grubu: 30 Kontrol grubu: 30)	Masaj uygulanan hastaların daha erken, gaz ve gaita çıkardıkları ve ameliyat sonrası ileus sürelerinin kısaldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. devamı

Doktora (Turan, 2012)	Abdominal masajın konstipasyon ve yaşam kalitesi üzerine etkisi	Hemşirelik Esasları ABD	DeneySEL (Örneklem sayısı: 60 Deney grubu:30 Kontrol grubu: 30)	Ameliyat sonrası konstipasyonu olan bireylere uygulanan abdominal masajın; konstipasyon semptomları azalttığını, defekasyona çıkış süresini kısalttığını ve yaşam kalitesini yükselttiği belirlenmiştir.
Doktora (Uysal, 2010)	Aralıklı enteral beslenen hastalarda abdominal masajın gastrik rezidüel volüm ve komplikasyonlarına etkisi	Hemşirelik ABD	DeneySEL (Örneklem sayısı: 80 Deney grubu:40 Kontrol grubu: 40)	Abdominal masajın GRV fazlalığı ve abdominal distansiyonu önlemede etkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2’de, çalışma kapsamında değerlendirilmeye alınan tezlerin özellikleri verilmiştir. Yapılan tezler genellikle deneysel olarak tasarlanmıştır. Abdominal masajın etkinliğine ilişkin olarak tezler çoğunlukla konstipasyon, defekasyon sıklığı, abdominal distansiyon ve yaşam kalitesini incelemektedir.

TARTIŞMA

Abdominal masaj, kronik konstipasyon, fekal inkontinans, abdominal distansiyon ve abdominal ağrı tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu uygulama, bireyin sağlığını olumsuz etkilemediği için hemşireler tarafından bakımda rahatlıkla kullanılabilir (Baykal ve ark. 2018; Turan ve Kaya, 2014).

Türkiye’de hemşirelik alanında abdominal masaj uygulamasına yönelik yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, tezlerin yaklaşık son 10 yılda gerçekleştirildiği, çoğunluğunun doktora tezi olduğu ve hemşirelik anabilim dalı tarafından yürütüldüğü görülmüştür. Tezlerde kullanılan araştırma tipleri ve örneklem grubu incelendiğinde, çoğunun 65 yaş üstü bireyler ve enteral yolla beslenen hastalarda deneysel olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Ülkemizde hemşirelik alanında abdominal masaj konusunda yapılan 19 lisansüstü tez çalışmasının incelenmesi sonucunda, çalışmaların çoğunluğunun (%74) doktora tezi olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde, bu çalışma bulgusuna benzer Büyükbayram ve Bıçak Ayık (2021)’in çalışmasında doktora tezi oranı (%67,5) yüksek lisans tez (%32,5) oranından yüksek bulunmuştur. Durmuş İskender ve arkadaşlarının (2020) araştırması ve Akalın ve Şahin (2020)’nin çalışmasında da, doktora tezi oranı daha yüksek olarak belirtilmiştir. Bu çalışmanın aksine Akalın ve Şahin (2022)’inin çalışmasında %72,2 oranında yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür. Korhan ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında da yüksek lisans tez sayısı doktora tez sayısından fazla bulunmuştur. Bu sonuçların konu içeriği nedeniyle oluştuğu düşünülmektedir.

İncelenen tezlerin çoğunluğunun deneysel tarzda yürütüldüğü görülmüştür. Durmuş İskender ve arkadaşlarının (2020) yaptığı araştırmada, deneysel araştırma türünün yüksek olduğu belirlenmiştir. Bayındır ve Çürük (2016)'ün ağrıya yönelik incelediği tezlerde de benzer şekilde deneysel tasarım türünün daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Akalın ve Şahin (2022)'nin çalışmasında, bu çalışmayla benzer şekilde doktora tezlerinin çoğunluğunun deneysel olarak yürütüldüğü görülmüştür. Bu durumun deneysel araştırmaların sebep sonuç ilişkilerini incelenmesi ve etkilenme durumunu belirlemesi amacıyla yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada örneklem olarak, 65 yaş üstü bireyler ve enteral yolla beslenen hastaların incelendiği görülmüştür. Özellikle yaşlılarda konstipasyona yönelik abdominal masaj etkinliğini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Muz ve arkadaşlarının (2020) yaptığı araştırmada da benzer şekilde yaşlılarda konstipasyona yönelik çalışma sayısının yüksek olduğu görülmüştür. Yaşlılarda konstipasyon görülme sıklığının özellikle gelişen hastalıklarla artış gösterdiği bilinmektedir (Yönt ve ark. 2011). Bu nedenle abdominal masaj uygulamasının, yaşlılardaki konstipasyona yönelik incelenmesi beklenen bir sonuçtur.

Abdominal masaja yönelik yapılan ilk hemşirelik tezi enteral yolla beslenen hastalardaki etkinliğini incelemiştir. Yapılan diğer tezlerde de örneklem olarak incelendiği tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında, enteral yolla beslenen hastalarda yaşanan semptomlara yönelik abdominal masajın etkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Zhang ve ark. 2023; Wang ve ark. 2021; Delghan ve ark. 2018). Bu doğrultuda yapılan tezlerde örneklem olarak, enteral yolla beslenen hasta grubunun seçilmesi literatür ile uyumludur.

Tezler incelendiğinde, abdominal masajın enteral yolla beslenen hastalarda abdominal distansiyonu ve GRV önlediği, bağırsak fonksiyonunu arttırdığı görülmüştür. Yoğun bakımda yapılan bir çalışmada, hastaların GRV, abdominal distansiyonunun azaldığı ve gastrointestinal fonksiyonları arttığı gözlenmiştir (Hilal NI ve ark. 2023). Wang ve arkadaşlarının (2022) yaptığı meta-analiz çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Eskici (2017) ve Turkay (2020) tezlerinde, abdominal masajın kusmayı azalttığını belirtmiştir. Wang ve arkadaşlarının (2021) yaptığı meta-analiz çalışması sonucu, abdominal masajın kusmayı azalttığı görülmüştür. Yapılan tezlerin sonuçları literatür ile uyum sağlamaktadır.

Çalışmaya alınan tezlerde, abdominal masajın konstipasyon üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Literatür incelendiğinde, konstipasyona yönelik yapılan abdominal masaj çalışmalarının etkili olduğu görülmektedir (Sinclair, 2011; Turan ve Atabek Aşt, 2016; Doğan ve ark. 2022). Tezler incelendiğinde, yaşlılardaki konstipasyon üzerine yapılan Olgun (2013), Lafçı (2014), Baran (2015), Aydınlı (2020) ve Çetinkaya'nın (2022) abdominal masaj çalışmalarının etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, Okuyan ve Bilgili'nin (2019) yaptığı çalışmada yaşlılarda konstipasyonu azalttığı görülmüştür. Parkinson tanısı olan bireylerle yapılan çalışmada da abdominal masaj konstipasyon yönetiminde etkili bulunmuştur (McClurg ve ark. 2016). Tezlerde elde edilen sonuçlar literatür ile uyum göstermektedir.

Lafçı (2014), Aydınli (2020) ve Turkey (2020) tezlerinde aromatik yağlarla abdominal masaj uygulaması yapmıştır. Konstipasyon ve bağırsak hareketleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Faghihi ve arkadaşlarının (2022) yaptıkları çalışmada, aromatik yağla yapılan abdominal masajın konstipasyon iyileştirdiği ve yaşam kalitesini artırdığı görülmüştür.

Yapılan tezler arasında yer alan Yıldırım (2018)'in doktora tezinde, opioid ilaç kullanılan hastalardaki konstipasyona yönelik yapılan abdominal masajın bireyler üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Kanser tedavisi alan hastalarda, opioid kullanıma bağlı gelişen konstipasyonu yönetmede etkin olduğu bilinmektedir (Yu ve Ko, 2010).

Yüce (2020)'nin yüksek lisans tezinde, bebeklere yapılan abdominal masajın beslenme toleransı artırdığı görülmüştür. Hendy ve arkadaşlarının (2022) yaptığı çalışmada da benzer sonuç elde edilmiştir. Abdominal masajın, ameliyat sonrası konstipasyona ve bağırsak hareketlerine etkisine bakan tezlerde literatürdeki çalışmalarla benzer sonuçlar elde etmiştir. Bu durumda, abdominal masajın bağırsak fonksiyonunu artırma ve konstipasyonu önlemede etkili olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Abdominal masaj uygulamasına yönelik çalışmalara bakıldığında, hastalar üzerinde etkili bir yöntem olduğu görülmektedir. Ancak, hasta bakımında uygulanması için standardize edilmiş bir yöntem ihtiyacı vardır. Bu nedenle, gelecek çalışmalarda hemşire araştırmacıların bakımda etkin kullanıma ilişkin standart geliştirmesi daha etkili olacaktır. Ayrıca, ülkemizde hemşirelere abdominal masaj uygulamasına yönelik eğitim verilmesi ve uygulamaya yönelik farkındalık çalışmaları yapılması hasta bakımına olumlu katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, Türkiye'de abdominal masaj uygulamasını konu alan tezlerin son yıllarda artış göstermekle birlikte sayıca yetersiz olduğu; konuya ilişkin deneysel çalışmaların artmasının diğer araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışma için herhangi bir destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Akalın, A. Şahin, S. (2022). Türkiye'de Kadın Sağlığı Hemşireliği Alanında Yürütülen Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Döküman İncelemesi. Türkiye klinikleri hemşirelik bilimi dergisi, 14(2),345-353. <https://doi.org/10.5336/nurses.2021-85529>.
- Akalın, A., Şahin, S. (2020). Hemşirelik Eğitiminde Simülasyonun Kullanılması: Türkiye'de Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. Koç üniversitesi hemşirelikte eğitim ve araştırma dergisi, 17(2),139- 147. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2020.37074>.
- Akgöz, B. (2021). *Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinde Abdominal Masajın Konstipasyon Ciddiyeti ve Yaşam*

- Kalitesine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi. Karabük.*
- Aydınlı, A. (2020) *Yaşlı Bireylere Lavanta ve Zencefil Yağıyla Uygulanan Abdominal Masajın Konstipasyon Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.*
- Aydın, N. (2013). *Kolon ameliyatı geçiren hastalara uygulanan karın masajının ameliyat sonrası ileusa etkisi. Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi. Kocaeli.*
- Baran, A. (2015). *Yaşlılarda konstipasyon yönetiminde abdominal masajın etkisi: Randomize kontrollü çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.*
- Baykal, D. Yıldırım, D. Can, G. (2018). Nörolojik hastalıklarda uygulanan abdominal masajın etkinliğini değerlendiren çalışmaların incelenmesi. FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 26(1), 45-53. <https://doi.org/10.26650/FNJN.387205>.
- Bayrak Kahraman, B. *Yoğun bakım ünitelerinde sürekli enteral beslenen, entübe hastalara uygulanan abdominal masajın ventilatör ilişkili pnömoni gelişimine etkisi. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.*
- Bayındır, S. K. Çürük, G. H. (2015). Türkiye’de Ağrıya Yönelik Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Uygulamaları Konusundaki Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 12 (3): 162-169. doi:10.5222/HEAD.2015.162.
- Büyükbayram, Z. Bıçak, A. D. (2021). Investigation of nursing thesis related with reflexology practice in Turkey. J Health Pro Res, 3(1):25-37.
- Çetinkaya, O. (2022). *Huzurevindeki Yaşlılara Uygulanan Abdominal Masajın Konstipasyona Etkisi. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Gaziantep.*
- Çetinkaya, O. (2018). *Yoğun bakımda yatan ve nazogastrik tüp ile beslenen geriatrik hastalara uygulanan abdominal masajın bazı parametrelere etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Gaziantep.*
- Dehghan, M. Malakoutikhah, A. Heidari, F. G. (2020). The Effect of Abdominal Massage on Gastrointestinal Functions: a Systematic Review. Complementary Therapies in Medicine, 54; 102553.
- Delghan, M. Poor, A.F. Mehdipoor, R. Ahmedinejad, M. (2018). Does abdominal massage improve gastrointestinal functions of intensive care patients with an endotracheal tube? A randomized clinical trial. Complementary Therapies in Clinical Practice, 30:122-128. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2017.12.018>.
- Doğan, İ.G. Gürşen, C. Akbayrak, T. Balaban, Y.H. Vahabov, C. Üzelpasacı, E. Özgül, S. (2022). Abdominal Massage in Functional Chronic Constipation: A Randomized Placebo-Controlled Trial. Phys Therapy, 102(7): pzac058. doi: 10.1093/ptj/pzac058.
- Drouin, J.S. Pfalzer, L. Shim, J.M. Kim, S.J. (2020). Comparisons between manual lymph drainage, abdominal massage, and electrical stimulation on functional constipation outcomes: A randomized, controlled trial. Int J Environ Res Public Health, 17(11): 3924.
- Durmuş İskender, M. (2019). *Total Diz Artroplastisi Yapılan Hastalara Uygulanan Akupresür ve Abdominal Masajın Konstipasyon Gelişimi Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.*
- Eskici, V. (2017). *Abdominal masajın mekanik ventilasyondaki hastalarda enteral beslenmeye bağlı ventilatör ilişkili pnömoni ve boşaltım üzerine etkisi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.*
- Fritz, S. (2009). Mosby’s Fundamentals of The Therapeutic Massage. 4th ed. China: Mosby Elsevier Company, p.332-3.
- İskender, M.D. Eren, H. (2020). Türkiye’de Ağrıya Yönelik Akupresür Uygulaması ile İlgili Yapılmış Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi. J Tradit Complem Med, 3(1):40-6. DOI: 10.5336/jtracom.2020-73529.
- Korhan, E.A. Yıldırım, D. Kırşan, M. (2018). Hemşirelik Etiği Kapsamında Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi: Bir Sistematik Derleme. Türkiye klinikleri tıp etiği-hukuku dergisi, 26(3), 117-131.

- Lafcı, D. (2014). *Aroma masajının yaşlılardaki konstipasyona etkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Lamas, K. Lindholm, L. Stenleund, H. Engstrom, B. Jacobsson, C. (2009). Effects of abdominal massage in management of constipation: A randomized controlled trial. *International Journal of Nursing Studies*, 46;759–767. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.01.007>.
- Liu, Z. Sakakibara, R. Odaka, T. Uchiyama, T. Yamamoto, T. Ito, T. Hattori, T. (2005). Mechanism of Abdominal Massage For Difficult Defecation In A Patient With Myelopathy (HAM/TSP), *Journal of Neurology*, 252(10): 1280-1282.
- Metin Karaaslan, M. (2020). *Bebeklere Uygulanan Aromaterapi ve Abdominal Masajın Konstipasyon ve Annenin Kaygı Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- Mr. Hilal N. I. Dr. Santhi, S. Dr. Nirmala, V. Dr. Anitha, R. (2023). Effectiveness Of Abdominal Massage On Gastric Residual Volume, Abdominal Distension, And Gastrointestinal Functioning Among Patients With Nasogastric Tube Feeding Admitted In The ICU's At Selected Hospital-Pilot Study. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 765–771. <https://doi.org/10.47750/pnr.2023.14.03.100>.
- Mutlu, S. (2022). *Kolonoskopi sonrası pozisyon değişimi ve abdominal masajın anksiyete, ağrı ve distansiyona etkisi*. Doktora Tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi. Manisa.
- Olgun, S. (2013). *Huzurevinde yaşayan yaşlılarda abdominal masajın kronik komplikasyona ve yaşam kalitesine etkisi*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. İzmir.
- Olgun, S. (2016). Konstipasyon yönetiminde abdominal masaj uygulaması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32 (3): 118-126.
- Okuyan, C.B. Bilgili, N. (2019). Effect Of Abdominal Massage On Constipation And Quality Of Life In Older Adults: A Randomized Controlled Trial, *Complementary Therapies In Medicine*. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2019.102219>.
- Özdil, K. Muz, G. Küçük, Ö. G. (2020). Yaşlılarda Farmakolojik Olmayan Uygulamalar ve Etkisinin İncelenmesine Yönelik Türkiye'deki Mevcut Tezlerin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*,7(3): 196-205. DOI: 10.31125/hunhemsire.834007.
- Sinclair, M. (2011). The use of abdominal massage to treat chronic constipation. *J Bodyw Mov Ther*, 15(4): 436-45.
- Turan, M. (2022). *Enteral Beslenen Yoğun Bakım Hastalarında Abdominal Masaj ve Yatak İçi Egzersizin Gastrointestinal Komplikasyonlar ve Hasta Konforuna Etkisi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Turan, N. (2012). *Abdominal masajın konstipasyon ve yaşam kalitesi üzerine etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Turkay, M. (2020). *Yoğun bakımda nazogastrik tüp ile beslenen hastalara uygulanan abdominal aromaterapi masajının gastrointestinal semptomlara etkisi*. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.
- Turan, N. Atabek Aşti T. (2015). Konstipasyon yönetiminde abdominal masajın önemi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilim Derg*, 18(2): 148-54.
- Turan, N. & Atabek-Aşti, T. (2016). The effect of abdominal massage on constipation and quality of life. *Gastroenterology Nursing*, 39(1), 48-59.
- Turan, N. & Kaya, H. (2014). Management of constipation in neurosurgery patients. *The Journal of Neurological and Neurosurgical Nursing*, 3(2), 81-87.
- Uysal, N. Eşer, I. Akpınar, H. (2012). The effect of abdominal massage on gastric residual volume: A randomized controlled trial. *Gastroenterol Nurs*, 35(2): 117-23.
- Uysal, N. (2010). *Aralıklı enteral beslenen hastalarda abdominal masajın gastrik rezidüel volüm ve*

- komplikasyonlarına etkisi.* Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. İzmir.
- Wang, G. Zhang, Z. Sun, J. Li, X. Chu, Y. Zhao, D. Ju, H. Wu, X. Cong, D. (2022). Abdominal massage: A review of clinical and experimental studies from 1990 to 2021. *Complementary Therapies in Medicine*, 70. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2022.102861>.
- Wang, X. Sun, J. Li, Z. Luo, H. Zhao, M. Li, Z. Li, Q. (2022). Impact of abdominal massage on enteral nutrition complications in adult critically ill patients: A systematic review and meta-analysis. *Complementary Therapies in Medicine*, 64. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2021.102796>.
- Wang, J. Chen, Y. Xue, H. Chen, Z. Wang, Q. Zhu, M. Yao, J. Yuan, H. Zhang, X. (2022). Effect of abdominal massage on feeding intolerance in patients receiving enteral nutrition: A systematic review and meta-analysis. *Nursing Open*, 00:1-14. doi: 10.1002/nop2.1537.
- Yıldırım, D. (2018). *Opioid ilaç kullanan hastalarda gelişen konstipasyonun yönetiminde abdominal masaj uygulamasının etkisi.* Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Yıldırım, D. Akman, Ö. (2019). Abdominal masajın konstipasyona etkisi. *Güncel Hemşirelik Araştırmaları II*. Editör: Fatma Eti Aslan. Akademisyen Kitabevi A.Ş. Ankara.
- Yönt, G.H. Türk, G. Khorshid, L. Eşer, İ. (2011) Huzurevinde Kalan Yaşlı Bireylerde Konstipasyon Tanısının Değerlendirilmesi. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg*, Cilt 19- Sayı 2: 83-88.
- Yüce, E. (2020). *Prematüre bebeklere yapılan karın masajının beslenme toleransına etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Biruni Üniversitesi. İstanbul.
- Zhang, W. Zhou, W. Kong, Y. Li, Q. Huang, X. Zhao, B. Su, H. Chen, S. Shen, X. Qiu, Z. (2023). The effect of abdominal massage on enteral nutrition tolerance in patients on mechanical ventilation: A Randomized Controlled Study. *Intensive and Critical Care Nursing*, 75. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2022.103371>.